

Norsvins innspill til gjødselbruksforskriften

Norsvin takker for muligheten til å gi innspill og har konsentrert innspillet rundt de delene i forskriftene som berører svineprodusentene spesielt.

Generelt:

Forslagene i ny gjødselbruksforskrift kan gi store konsekvenser for svineprodusenter og flere av endringsforslagene i forskriften er foreslått på bakgrunn av at de vil utgjøre en miljøeffekt. Enhver miljøeffekt tallfestes for å beregne miljønytt og deretter veies opp mot de økonomiske og praktiske konsekvenser det foreslåtte tiltaket har for den enkelte bonde og samfunnet for øvrig. For noen av forslagene mener Norsvin at dette ikke har blitt gjort i stor nok grad. Hvis forslagene fører til at mange heller slutter med svineproduksjon vil dette være negativt for svinenæringen som sektor, for norsk kornproduksjon og selvforsyning. I Norge har vi et mål om økt matproduksjon. Det er derfor viktig at departementene er sikre på at ny forskrift ikke er med på å hindre denne målsetningen.

§ 7. Krav til utforming av lager for husdyrgjødsel og annen organisk gjødsel

Høringsforslag:

«Lager for urin, svinegjødsel og biorest med mindre enn 25 prosent tørrstoff skal ha tak eller annet dekke som begrenser fordamping til luft. Dekket må likevel sørge for nødvendig ventilering av farlige gasser.»

Norsvins innspill:

Oppsummert: Dette endringsforslaget er basert på foreldet bakgrunnsmateriale om utslippstall. I tillegg viser nyere beregninger fra NIBIO at tett tak samlet sett ikke reduserer klimautslipp for svinegjødsel. Norsvin mener derfor at "tett tak" ikke bør være en del av endringsforslaget og at endringsforslaget om "annet dekke" ikke bør fremmes inntil det er gjort en konsekvensutredning av annet dekke. Etter en slik konsekvensutredning kan paragraf 7 (uten ordlyden tett tak) kun foreslås hvis konklusjonen av konsekvensutredning for "annet dekke" er at dekke er samfunnsøkonomisk fornuftig sett opp mot miljøeffekten dette endringsforslaget har som mål å oppnå. Hvis konsekvensutredningen for andre typer dekker viser seg å ha liten eller ingen miljønytte må paragraf 7, hva gjelder svinegjødsel, fjernes inntil ny kunnskap eller beregninger som viser en positiv miljønytte foreligger.

Konklusjon: Hvis den fremtidige konsekvensutredningen for annet dekke er samfunnsøkonomisk forsvarlig kan paragraf 7 opprettholdes, men da med endret ordlyd: *«Lager for urin, svinegjødsel og biorest med mindre enn 25 prosent tørrstoff skal ha ~~tak eller annet~~ dekke som begrenser fordamping til luft.»*

Bakgrunn for innspill:

Tett tak:

Om foreldet materiale: Landbruksdirektoratet¹ har i sin konsekvensvurdering av tak over kum, brukt

¹[Vedlegg til oversendelse, gjødselregelverket: Konsekvensvurdering i hovedtrekk](#)

tall på metan-, lystgass- og ammoniakkutslipp fra gjødselkum med og uten dekke som stammer fra rapporten «Miljødirektoratet (2017): Greenhouse Gas Emissions 1990-2015, National Inventory Report. Miljødirektoratet rapport M-724.» Altså tall fra før 2015. NIBIOs rapporter gjennom årene viser at beregning av faktiske utslipp endrer seg over tid, både som følge av ny forskning, oppdatering av beregningsmodeller og endring i tallmateriale. Siden 2015 har grisen blitt mer føreffektiv og antall mordyr blitt redusert. Dette har redusert svinenæringens samlede klimautslipp og det er derfor avgjørende å bruke så nytt tallgrunnlag som mulig.

Kostnadsberegning av tett tak: Selv med gammelt tallgrunnlag, som tilsvarer et høyere utslipp enn nyere beregninger, har Landbruksdirektoratet i sin konsekvensutredning¹ om tett tak beregnet samlet miljønytte til å være på kun 4,5 millioner kroner totalt for svinenæringa og konkludert med følgende om tett tak/dekke: *«Ved sammenlikning mellom miljønytte på 4,5 mill kr årlig og investeringskostnader i intervallet 50 til 100 mill kr synes det foreslåtte kravet å være marginalt samfunnsøkonomisk lønnsomt. (...) Kravet fremstår derimot som lite regningsvarende for foretakene»*. Kostnaden på 50-100 millioner kroner er et kostnadsoverslag som stammer fra NIBIO-rapport vol. 2, nr. 133, 2016² hvor de konsekvensutredet tak over kum. Samlet kostnad for å bygge tak på de 550 gjødselkummene som står uten tak ble av NIBIO estimert til 127 millioner kroner i 2016 totalt for hele svinenæringa. Landbruksdirektoratet skriver at med lineær nedskrivning over 20 år for denne investeringen havner kostnaden for hele svinenæringa i intervallet 2,5 til 5,0 millioner kroner årlig. Men rentekostnaden er ikke inkludert her. Norsvin har beregnet at gjennomsnittlig rentekostnad blir på mellom 1,5 til 3 millioner kroner med 6 prosent rente når kostnaden er mellom 50-100 millioner kroner. Årlig kostnad, inkludert renter, havner da på mellom 4 til 8 millioner kroner per år. Imidlertid reagerer Norsvin på at det ikke har blitt kartlagt hvor mange som heller vil slutte med svineproduksjon enn å investere i tett tak. Potensiell nedleggelse er en konsekvens som må tallfestes og legges ved i vurderingen av om tiltaket er samfunnsøkonomisk eller ei. Det har ikke blitt gjort av verken Landbruksdirektoratet eller departementene.

Kostnadsoverslagene fra 2016 er utdaterte og departementene har ut ifra nyere tallgrunnlag fra 2022 beregnet at tak på utendørs gjødselkummer med svinegjødsel vil koste 150 millioner kroner for hele svinenæringa. Denne økte kostnadsberegningen forsterker enda tydeligere at kravet om tett dekke i form av tak verken er regningsvarende for foretakene eller samfunnsøkonomisk fornuftig når miljønyttene bare er på 4,5 millioner kroner (eller enda lavere med nyere tallgrunnlag for klimautslipp) og årlig kostnad er på til sammen 12 millioner kroner. Hvorav 7,5 millioner kroner er investeringskostnad (tils. 150 millioner kroner over 20 år) og årlig gjennomsnittlig rentekostnad på 4,5 millioner kroner.

Økte klimautslipp med tett tak: Senere rapporter fra NIBIO som bruker oppdaterte beregninger og tallgrunnlag, viser at tak over kum gir enten marginal reduksjon i klimautslipp eller heller økte klimautslipp. NIBIO har i 2022, rapport 8_20³ i kapittel 4.1.2, konkludert med at tett dekke i form av tett tak på lager vil samlet sett gi økte klimautslipp: *«Ved å legge tett dekke på alle utandørs lager for blaut grisejødsel i 2020 reknar N-modellen for husdyrgjødsel ut ein auke i lystgassutsleppet på totalt 1,8 tonn N₂O per år. (...) Det reduserte ammoniakk tapet på grunn av tak blir meir enn oppheva av auka direkte og indirekte lystgassutslepp ved gjødsling. Slik modellane reknar ut utsleppa i dag vil ein altså totalt sett få eit auka klimagassutslepp ved innføring av tak på opne lager også for blautgjødsel frå gris.»* I kapittel 4.1.4 skriver NIBIO «For grisejødsel har ikkje tak effekt på metanutsleppet. N-

² [NIBIO-rapport vol. 2, nr. 133, 2016](#)

³ [NIBIO-rapport 8 20, 2022](#)

modellen reknar ei lita auke i lystgassutsleppet sjølv om det ikkje blir danna skorpe på grisegjødsel.». Landbruksdirektoratet derimot, har i «Vedlegg til oversendelse, gjødselregelverket: Konsekvensvurdering i hovedtrekk»¹ beregnet en reduksjon i metanutslipp på hele 250 tonn CH₄, tilsvarende 7500 CO₂-ekvivalenter, med tak over kum. Altså 3,7 millioner kroner av samlet miljønytte på 4,5 millioner kroner (tabell 4, side 17¹). Når nå oppdatert grunnlag viser at tak over kum ikke har en effekt på metanutslipp tydeliggjør dette at tak over kum ikke er regningsvarende sett opp mot miljønytt.

Fra en vitenskapelig publikasjon fra 2021 som er utarbeidet av NIBIO og Norsvin om klimautslipp fra norsk svineproduksjon (Bonesmo og Enger, 2021⁴), er det med deres beregningsmodell beregnet at tak over kum kun gir 0,2 prosent, altså 2 promille, samlet i reduserte klimagassutslipp, tilsvarende 610 tonn CO₂ ekvivalenter. Med 875 kroner/tonn CO₂ (CO₂-kvotepris EU uke 22, 2024) gir dette en miljønytte på 533 000 kroner for hele næringa. Altså marginalt liten miljønytte sett opp mot kostnaden med å etablere tak.

Norsvin mener at dette understreker at tett tak som funksjon til å begrense fordampning til luft ikke bør stå som et alternativ for utforming av dekke til lager for svinegjødsel. Alternativt kan vurderingen om tett tak gjøres på nytt med oppdatert faggrunnlag i samarbeid med NIBIO.

Annet dekke: Paragraf 7 er foreslått med utgangspunkt i at tak eller annet dekke som begrenser fordampning til luft gir en reduksjon i klimautslipp, men konsekvensutredningen for forslaget har kun tatt for seg tett tak og er basert på foreldet materiale. NIBIO viser til at et tiltak som samlet sett gir en reduksjon i klimautslipp og begrenser fordampning til luft er *porøst* dekke (NIBIO 10 (37) 2024⁵). Men før paragraf 7 med ordlyden «annet dekke» kan foreslås, må det gjøres en samfunnsøkonomisk konsekvensutredning av porøst dekke. Årlig forbruk, løpende kostnader og investeringskostnader for halm eller annet materiale som gir porøst dekke må beregnes. En stor andel av svinenæringen foregår utenom sentrale kornområder og halm er derfor en begrenset ressurs i disse områdene. Det vil derfor påløpe en større kostnad for svineprodusentene i disse områdene enn det ellers vil gjøre i sentrale kornområder. NIBIO har i rapport 10 (37), 2024⁵ beregnet at maksimal utslippsreduksjon for porøst dekke er beregnet til 8000 tonn CO₂ per år totalt for svinenæringa. Med 875 kroner/tonn CO₂ (CO₂-kvotepris EU uke 22, 2024) gir dette en miljønytte på 7 millioner kroner per år. Med utgangspunkt i at det i svinenæringen er 550 åpne gjødselkummer (tall fra 2016, ikke innhentet nyere tall) utgjør dette en miljønytte på 12 700 kroner per år per åpne gjødselkum. Hvis den årlige kostnaden med å etablere porøst dekke tilsvarer den årlige miljønytt, er det hensiktsmessig med et slikt krav. Hvis ikke mener Norsvin at paragraf 7 som omhandler lager for svinegjødsel fjernes.

§ 13. Større anlegg innen fjørfeavl og svineavl

Høringsforslag:

Det foreslås en videreføring av ledd 6 og 7 i paragraf 19 i gjeldende forskrift om gjødselvarer. I forskriften står det at større anlegg innen fjørfeavl og svineavl skal dokumentere at de reduserer utslipp av ammoniakk. Referansen for de anleggene dette gjelder er: «(...) *For anlegg for svinehold*

⁴ [The effects of progress in genetics and management on intensities of greenhouse gas emissions from Norwegian pork production, Bonesmo og Enger, 2021, Tabell 13 side 9.](#)

⁵ [NIBIO rapport 10 \(37\) 2024](#)

er referansen spalteplass på hele bingeearealet, mens for burhøns er referansen anlegg hvor gjødselen lagres i husdyrrommet under burene (..)»

Norsvins innspill: Referansen paragrafen henviser til er en driftsform som er ulovlig i Norge. Norsvin mener det ikke bør være en ulikhet mellom mindre og større anlegg, da begge bør forvente å drive på en måte som reduserer utslipp av ammoniakk. I Norge forholder alle konvensjonelle svineprodusenter, som ikke har talle- eller dypstrøsløsning, seg til at man skal ha tette gulv som utgjør 70 prosent av arealet og som dermed ikke gir utslipp av gasser, mens 30 prosent av arealet er spalt for drenering av urin og gjødsel. På grunn av begrensingen i holdforskriften er klimagasser fra norske konvensjonelle svinefjøs relativt lineær uavhengig av størrelse.

På grunnlag av feil referanse bør hele paragrafen hva gjelder svin fjernes.

I tillegg er NIBIO i gang med et prosjekt for å kartlegge ammoniakkutslipp fra norske fjøs. Behovet for et krav for å redusere ammoniakk i svinenæringen bør forventes til denne utredningen er ferdig, og på grunn av eksisterende krav til bingeutforming i svinefjøs bør det ikke skilles på større og mindre anlegg.

§ 14. Krav til spredetidspunkt

Høringsforslag: «*Spredning av organisk gjødsel er tillatt i perioden 1. mars til 1. september dersom ikke annet er bestemt i medhold av denne forskriften, jf. § 31. Det er ikke tillatt å spre på snødekket eller frossen mark. Det skal samme år høstes eller etableres plantevekst etter siste spredning.*»

Norsvins innspill: Foreslått forslag vil føre til at en del svineprodusenter vil måtte utvide sin lagringskapasitet for gjødsel. Dette vil innebære en større enkeltinvestering. Forslaget vil gi direkte konsekvenser for enkeltbønder, men også potensielt for næringen som sektor. I ytterste konsekvens vil mange heller slutte enn å utvide gjødsellagerkapasitet på grunn av innskrenking av spredetidspunkt fordi kostnaden med å utvide lager blir for stor.

Norsvin ser at det er flere fornuftige agronomiske argumenter med å spre husdyrgjødsel på våren og i vekstsesong enn at det skal spres på høsten uten plantevekst, men poengterer at de som sår høstvekster må hensyntas i denne sammenheng. Før en slik innskrenking i spredetidspunkt gjennomføres bør det tallfestes hvor mange foretak som vil bli påvirket og hvor mye m³ husdyrgjødsel spredd på høsten det gjelder. Det må gjøres en avveining av hvor store miljøutslippene er som følge av spredning på høsten og vurdere dette opp mot konsekvensene det får for det enkelte foretak å skulle utvide gjødsellager, sammen med risikoen for at mange foretak heller vil slutte med gris enn å utvide sine gjødsellager (ref NIBIO rapport nr 133, 2016²).

De fleste som etablerer høstetablerte vekster for overvintring gjør dette frem til 20. september. Norsvin mener derfor at de som gjør dette må få lov til å spre organisk gjødsel frem til 20. september.

Forlenget overgangsordning – Forskriften foreslår en overgangsordning ut året 2027 for de som ikke har tilstrekkelig lagerkapasitet. Ut fra Norsvins vurdering og tilbakemeldinger fra svineprodusenter mener Norsvin at overgangsordningen bør være ut året 2030.

§ 20. Begrensinger for tilførsel av fosfor på jordbruksareal

Høringsforslag:

Fra avsnitt 7: «Mengde fosfor i egen husdyrgjødsel bestemmes enten ut fra normtall for ulike dyreslag, jf. vedlegg 1, eller ut fra en oversikt over fosforstrømmer inn til og ut av husdyrholdet.»

Norsvins innspill: Norsvin mener at forslaget der det legges opp til enten å følge normtall eller en oversikt over fosforstrømmer inn og ut av husdyrholdet er et fornuftig prinsipp. Svineprodusenter kjøper fôr med ulikt fosforinnhold alt etter hvilke type spesialisering og effektivitetsnivå besetning har. Tilvekst hos grisen og dertil avleiring av fosfor til kjøtt er ulikt for den enkelte besetning.

Norsvin mener det bør gis offentlige midler til å utvikle en beregningsmodell som innhenter effektivitetstall fra de ulike husdyrkontrollene og forforinnhold i ulike fôrtyper for den enkelte gård slik at bønder får en god oversikt over fosforstrømmer uten å måtte beregne dette selv. En slik utregningsmodell vil gi vesentlig mindre arbeid for den enkelte bonde, mindre risiko for feilkilder og være enklere å kontrollere for forvaltningen.

Vedlegg 1: oversikt over mengde fosfor per individ av ulike dyreslag

Om normtall på gris i vedlegg 1 i høringsnotatet:

Norsvins innspill:

1. Normtallene for avlspurke og slaktegris er gjort av Volden et.al 2023. Disse ser fornuftige ut. Tallet for ungpurke derimot, henger igjen fra Karlengen, et al. 2012, og er feil i forhold til dagens anbefalinger på tilvekst og fôringsanbefalinger av ungpurker. Dette gir dermed feil utslag på fosforutslipp per ungpurke. Norsvin sine beregninger kommer frem til 1,39 kg fosfor per ungpurke. Normtall for fosforutslipp per ungpurke bør ses på og endres.
2. I et forvaltningsøyemed ser vi det som problematisk at alle ungpurker uansett alder har én verdi på fosforutslipp per dyr når verdien skal reflektere samlet fosforutslipp fra 30 kilo og frem til første grising. Sånn vi forstår det, skal alle ungpurker i en besetning/eller de man søker på i produksjonskode P158 telle med 1,6 kg fosfor. Smågrisprodusenter har puljesystem med flere grupper som griser på forskjellig tidspunkt. I disse gruppene må det rekrutteres inn nye ungpurker. Mange har da fra 2-8 ulike grupper med purker fra 30 kg vekt og frem til de skal grise. Det blir dermed feil at alle ungpurker man har i besetningen, eller som man har søkt på, skal ha en verdi på 1,6 kg P når brorparten av ungpurkene i en besetning ikke har nådd dette utslippstallet enda. Norsvin mener at det er kun de ungpurkene som faktisk har oppnådd dette utslippet som tallet 1,6 P skal gjelde for. Dette kan løses ved at man differensierer med flere produksjonskoder ut ifra hvilken alder ungpurka har.
3. Svinenæringa og grisens effektivitet er i stadig utvikling. Likeledes er også fôrindustrien i utvikling og tilpasser fôret i takt med grisen. Norsvin mener at normtall på fosfor per individ må være et reviderbart tall som ikke krever forskriftsendring. Instanser som NIBIO bør kunne revidere denne etter hvert som næringen utvikler seg.

Vennlig hilsen

Norsvin SA

Olav Eik-Nes

